

Luonnonvarakeskus
Latokartanonkaari 9
00790 Helsinki

Luonnonsuojelulain 83 §:n mukainen päätös koskien rauhoitettujen eläinlajien pyydystämistä ja tappamista, Luonnonvarakeskus, Lapin alue <Hakija

Hakija

Luonnonvarakeskus / [REDACTED]

Vireille

5.4.2024

Asia

Lupahakemus rauhoitettujen nisäkkäiden pyydystämiseen ja tappamiseen Lapin alueella

Hakemus

Luonnonvarakeskus (Luke) hakee tutkimustarkoituksiin lupaa poiketa luonnonsuojelulain (LSL 9/2023) 68 §:n mukaan rauhoitettujen, alla listattujen lajien LSL:n pykälässä 70 § olevasta pyydystämistä- ja tappamiskiellosta koko Suomen alueella (pl. Ahvenanmaa):

Harmaakuvemyyrä (*Craseomys rufocanus*, ent. *Clethrionomys*, ent. *Myodes*)

Idänkenttämyyrä (*Microtus rossiaemeridionalis*, ent. *levis*, syn. *Microtus mystacinus*)

Punamyyrä (*Clethrionomys rutilus*)

Tunturisopuli (*Lemmus lemmus*)

Metsäsopuli (*Myopus schisticolor*)

Peltohiiri (*Apodemus agrarius*)

Pikkumetsähiiri (*Apodemus sylvaticus*; leviämässä, tavataan jo Pietarin seudulla eli niitä voidaan tavata Suomessa piakkoin)

Idänmetsähiiri (*Apodemus uralensis*; leviämässä, tavataan jo Pietarin seudulla eli niitä

voidaan tavata Suomessa piakkoinakin)

Vaivaishiiri (*Micromys minutus*)

Kontiainen (maamyyrä) (*Talpa europaea*)

Vesipäästäinen (*Neomys fodiens*)

Idänpäästäinen (*Sorex caecutiens*)

Kääpiöpäästäinen (*Sorex minutissimus*)

Metsäpäästäinen (*Sorex araneus*)

Mustapäästäinen (korpipäästäinen) (*Sorex isodon*)

Vaivaispäästäinen (*Sorex minutus*)

Hakemus ei koske direktiivilaji koivuhiirtä *Sicista betulina* (kts. erillisselvitys alla)

Perustelut

Luken myyrätutkijat suorittavat pikkunisäkäspsyntejä koko Suomessa monen eri tutkimusprojektin aineistotarpeisiin (edellinen lupa: VN/4576/2018). Näistä projekteista mainittakoon mm:

- Valtakunnallinen myyräkantojen seuranta ja siihen liittyvät myyrätuho- ja myyräkuume-ennusteet; tuholaiskantojen, mm. myyrien seuranta on Luonnonvarakeskuksen lakisääteinen viranomaisluontoinen tehtävä.
- Monet lääketieteelliset tutkimukset jyrsijöiden levittämistä taudeista yhdessä Helsingin yliopiston virologian ja mikrobiologien kanssa; monet Luken tautitutkimukset ovat EU:n laajuisia yhteisprojekteja.
- Väli-isäntä-myyräaineiston kerääminen hengenvaarallisen myyräekinokokki-loisen (*Echinococcus multilocularis*) leviämisen varalta ja seuraamiseksi; seuranta ja raportointi vuosittain EU:lle Ruokaviraston kautta.

Laajempi muistio pikkunisäkästutkimuksien pitkäaikaisseurannoista ja yhteyksistä muihin tutkimuksiin on toimitettu hakemuksen liitteenä.

Tutkimuspyynti kohdistuu pääosin rauhoittamattomiin lajeihin (mm. peltomyyrä *Microtus agrestis* ja metsämyyrä *Clethrionomys glareolus*). Hakija joutuu silti, muun muassa tautitutkimuksia varten, joskus pyytämään myös yllä mainittuja rauhoitettuja pikkunisäkkäitä. Toisaalta on mahdotonta estää rauhoitettujen yksilöiden, esimerkiksi yleisten metsäpäästäisten, joutumista loukkuihin silloin, kun pyynti tapahtuu tappoloukuilla. Myös elävänäpyynnneissä nopean aineenvaihdunnan omaavat päästäiset menehtyvät nopeasti.

Pyynti tappavilla hiirenloukuilla on usein nopein, tehokkain ja käytännössä ainoa mahdollisuus riittävien aineistojen keräämiseen. Mainittakoon, että kansallinen koe-eläinlautakunta on 16.5.2007 tehnyt ennakkopäätöksen, jonka mukaan tappoloukkujen käyttäminen ei ole eläinkoe, eikä siksi tarvitse lautakunnan koe-eläinlupaa.

Tutkimuspyynti ei uhkaa yhdenkään lajin kannan olemassaoloa tai luonnonsuojelulain edellyttämää suotuisaa suojelutasoa. Pyyntin aiheuttama poistuma paikallisten

kantojen suuruudessa on häviävän pientä verrattuna kaikkien suomalaisten pikkunisäkkäiden luontaisiin voimakkaisiin runsaudenvaihteluihin, jotka ilmenevät laajoilla alueilla Suomessa usein samanaikaisesti.

Pyynnit ovat pienialaisia (1–5 ha) ja lyhytkestoisia (n. 1–10 vrk / vuosi) ja käytetyt loukkumäärät pieniä (n. 50-300 loukkuvuorokautta / paikka; loukkuvuorokausi = käytettyjen loukkujen määrä × pyyntivuorokausien määrä), ja mahdollinen pienialainen hävikki täytyy ympäristöstä parissa viikossa. Aiemmat kokeelliset tutkimukset ovat osoittaneet, ettei käytettyä pyyntimenetelmää vastaavalla loukkuvuorokausimäärällä ole minkäänlaista negatiivista vaikutusta paikallisiin pikkunisäkäskantoihin. Myös Aarre Jortikan pro gradutyössä 1988 todettiin, että metsämyyrien poistopyynti 2 ha alalla korvautui täysin alle kuukaudessa.

Vuosittain pyydettyjen eläinten määrä vaihtelee suuresti riippuen myyrien ja muiden pikkunisäkkäiden runsaudenvaihtelun tilasta. Tosinaan on liki nollavuosia, tosinaan samalla yrittämällä saadaan valtakunnallisesti liki pari tuhatta yksilöä. Näistä valtaosa on kuitenkin rauhoittamattomia metsä- ja peltomyyriä, mutta rauhoitettujen lajien saalismäärät vaihtelevat vastaavasti. Rauhoittamattomien lajien saalismäärät kullakin pyyntipaikalla vaihtelevat noin välillä 0–200 yksilöä/vuosi. Hakemuksessa listattujen rauhoitettujen myyrä- ja sopulilajien saalismäärät kullakin pyyntipaikalla vaihtelevat noin välillä 0–200 yksilöä/vuosi ja hiiri- ja päästäislajien noin välillä 0–20 yksilöä/vuosi.

Todettakoon, että pitkäaikaisten tutkimusten tuottama aineisto tarjoaa korvaamatonta tietoa kaikkien Suomessa tavattavien pikkunisäkkäiden kantojen kehityksestä ja tämän vaikutuksista mm. petolintujen pesintämenestykseen. Tämä tieto on hyödynnettävissä lajien suojelutarpeen määrittämisessä ja suojelutoimien suunnittelussa.

Direktiivilaji koivuhiiri *Sicista betulina*

Koska valtaosa seuranpyynneistä tapahtuu keväällä ja syksyllä, ennen tai jälkeen talvihorrostavan koivuhiiren aktiivisuuskauden, sen osuminen loukkuihin on erittäin epätodennäköistä. Lisäksi lajin liikkumistavasta ja ravinnosta johtuen se on erittäin ”huono” menemään myyrille kohdistettuihin loukkuihin. Toisaalta koivuhiiren aktiivisuusaikana kesällä tapahtuvat tautitutkimuspyynnit tehdään elävänäpyytävillä loukuilla, jolloin mahdollisesti vahingossa pyydykseen joutunut koivuhiiri voidaan vapauttaa välittömästi.

Viimeisten 30 vuoden aikana Luken seurantapyynneissä on pyydetty yli 175 000 loukkuvuorokautta. Tänä aikana koivuhiiri on eksynyt pyydyksiin vain yhden ainoan kerran. Lisäksi todettakoon, että koivuhiiri, vaikka direktiivilaji onkin, ei ole millään tavoin uhanalainen tai vaarantunut Suomessa. Kaikissa viimeisissä Punaisen kirjan arvioinneissa laji on ollut elinvoimainen.

Luvan hakija

Hakija pyytää, että lupa osoitetaan dosentti Otso Huitulle ja hänen johtamalleen tutkimusryhmälle Lukessa. Tutkimusryhmän jäsenet: Otso Huitu, Heikki Henttonen, Jukka Niemimaa, Joni Uusitalo, Sami Lyytinen, Ossi Hemminki, Ilkka Taponen, Petri Timonen, Sanna Kokko-Timonen, Elmo Miettinen, Jaakko Alalantela, Essi Korhonen, Ruut Uusitalo, Teemu Smura, Lauri Kirjalainen, Kirsi Aaltonen, Tomas Strandin, Tarja Sironen. Tutkimuksiin osallistuu satunnaisesti myös opiskelijoita/harjoittelijoita/avustajia, joiden nimeäminen vuosia etukäteen on mahdotonta. Siksi pyydetään, että tällaisille henkilöille sallitaan tutkimuspyynti, kun heillä on esittää YM:n lupa ja tutkimusryhmän johtajan allekirjoittama henkilökohtainen valtakirja luvan käyttöön. Tällaisia henkilöitä viiden vuoden aikana olisi vain muutamia.

Lupa-aika

Lupaa nisäkäspsyntiin haetaan ajalle 1.4.2024–31.12.2028. Hakija pyytää, että lupa on monivuotinen, koska useat tutkimuksista ja seurannoista ovat jatkuvia ja/tai pitkäaikaisia.

Kuolleiden rauhoitettujen eläinten hallussapito

Lisäksi Luonnonvarakeskus hakee lupaa kuolleiden rauhoitettujen eläinten hallussapitoon. Rauhoitettuja lajeja ei oteta rutiininomaisesti talteen, vaan ne jätetään yleensä maastoon mittausten jälkeen. Hyvin usein erilaiset tutkimustarpeet kuitenkin edellyttävät yksilöiden ottamista näytteeksi ja säilyttämistä, esimerkiksi tauti- ja loistutkimuksiin tai fysiologisiin ja geneettisiin tutkimuksiin.

Lupaa hallussapitoon haetaan kaikille Luken toimitiloille. Lisäksi näytteitä tulisi voida säilyttää väliaikaisesti pyynteihin osallistuvien Luken työntekijöiden hallussa, esimerkiksi kotona, ennen kuin ne voidaan toimittaa Luken tiloihin. Joskus on näin, sillä maastosta ei käy välttämättä päivittäin toimipaikalla.

Määräykset, joita hakemus koskee

Hakemus koskee luonnonsuojelulain (9/2023) 69 §:n nojalla rauhoitettuja nisäkäslajeja. Luonnonsuojelulain 70 §:n mukaan rauhoitetun eläinlajin tahallinen pyydystäminen ja tappaminen on kielletty. Luonnonsuojelulain 83 §:n mukaan ELY-keskus voi myöntää luvan poiketa 70 §:n kielloista, jos siitä ei ole haittaa eliölajin suotuisan suojelutason säilyttämiselle tai sen saavuttamiselle.

Kuolleiden eläinten hallussapidon osalta lupaviranomainen on Varsinais-Suomen ELY-keskus, joka on ratkaissut asian päätöksellä (VARELY/1862/2024).

Päätös ja lupaehdot

- 1) Lapin ELY-keskus myöntää hakijalle hakemuksen mukaisen luvan rauhoitettujen nisäkkäiden pyydystämiseen ja tappamiseen alla luetelluin ehdoin. Avustajat/harjoittelijat ja opiskelijat, jotka tekevät itsenäisesti tämän luvan mukaisia toimia, pyydetään ilmoittamaan Lapin ELY-keskuksen kirjaamoon heti, kun henkilöiden nimet ovat tiedossa.
- 2) Lupa rauhoitettujen nisäkkäiden pyydystämiseen ja tappamiseen on voimassa 31.12.2028 asti Lapin maakunnan alueella.
- 3) Toimenpiteissä on noudatettava metsästyslain rauhoitettujen eläinten pyydystämiseen ja tappamiseen soveltuvia määräyksiä.
- 4) Hakija vastaa siitä, että kaikki luvan mukaisiin toimenpiteisiin osallistuvat henkilöt noudattavat tämän luvan ehtoja.
- 5) Tämä lupa tai sen kopio on oltava mukana toimenpiteitä tehtäessä ja hallussapitopaikassa (esim. puhelimessa) ja pyydetäessä lupa on esitettävä.
- 6) Mikäli toimenpiteitä tehdään perustetuilla luonnonsuojelualueilla, tulee hakijan tarvittaessa erikseen hakea lupaa poiketa näiden alueiden rauhoitusmääräyksistä. Yksityisten luonnonsuojelualueiden osalta lupaviranomainen on alueellinen ELY-keskus ja valtion suojelualueiden osalta Metsähallitus.

Hakija vastaa tarvittaessa yhteydenpidosta muihin viranomaisiin ja maanomistajiin.

Lapin ELY-keskus valvoo lupaehtojen noudattamista. Luvan valvonnan yhteydessä voidaan tarvittaessa tehdä tarkastuksia.

Luvan käytöstä tulee raportoida vuosittain seuraavan vuoden tammikuun loppuun (31.1.) mennessä. Raportti toimitetaan Lapin ELY-keskuksen kirjaamoon (kirjaamo.lappi@ely-keskus.fi) päätöksen asianumerolla LAPELY/1862/2024 varustettuna. Raportissa tulee ilmetä pyydettyjen nisäkkäiden määrät lajeittain sekä pyyntipaikat ja pyyntiajat. Lisäksi tulee arvioida pyyntien vaikutusta paikallisiin nisäkäskantoihin.

Perustelut

Hakemus täyttää luonnonsuojelulain 83 §:n ehdot ja poikkeuslupa voidaan myöntää tutkimustarkoituksessa.

Luonnonvarakeskuksen toteuttamilla valtakunnallisilla nisäkäspyynteillä on yhteiskunnallista ja tutkimuksellista merkitystä. Niiden avulla mm. ennustetaan myyrätuhoja, selvitetään jyräjien levittämiä tauteja ja seurataan myyräkinokokiloisen mahdollista leviämistä. Poikkeuslupa on myönnetty Lapin ELY-keskuksen toimialueelle.

Hakemuksen kohteena olevilla nisäkäslajeilla on suuria kannanvaihteluita. Tutkimukset ovat osoittaneet, että pyyntien aiheuttama yksilöiden poisto korvautuu nopeasti. Niinpä hakemuksen mukaisen nisäkäspyyntin ei katsota vaarantavan lajien suotuisaa suojelutasoa tai sen saavuttamista. Pyydettyjen yksilöiden määrää ei ole katsottu aiheelliseksi rajoittaa, koska pyyntimäärät vaihtelevat suuresti kannanvaihtelujen mukaan ja on mahdotonta arvioida etukäteen, kuinka monta yksilöä pyydyksiin jää.

Sovelletut oikeusohjeet

Luonnonsuojelulain (9/2023) 1 §, 69 §, 70 §, 83 §, 89 §, 121 §

Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003) 19 §

Hallintolaki (434/2003) 55 §

Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) 122 §

Valtioneuvoston asetus (1215/2023) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista vuonna 2024.

Päätöksen voimaantulo

Lapin ELY-keskus on lain oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) 122 §:n nojalla päättänyt, että tämä päätös pannaan täytäntöön lainvoimaa vailla olevana. Piennisäkäspyynti on perusteltua päästä tarvittaessa aloittamaan ennen kuin päätös on saavuttanut lainvoiman. Päätöksen täytäntöönpanoa ei voida sen luonteen, tutkimuksellisen intressin ja yhteiskunnallisen merkittävyyden vuoksi lykätä.

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä.

Asiakirjan hyväksyntä

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ylitarkastaja Merja Lipponen ja ratkaissut yksikönpäällikkö Jari Pasanen.

Liitteet

Valitusosoitus

Tiedoksi

SLL Lapin piiri

Ympäristöministeriö

Suomen ympäristökeskus

Metsähallitus

Lapin kaupungit ja kunnat

Päätös on lisäksi annettu tiedoksi yleistiedoksiannolla.

Suorite maksutta

Tämä asiakirja LAPELY/1862/2024 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument
LAPELY/1862/2024 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Lipponen Merja 15.05.2024 14:37

Ratkaisija Pasanen Jari 15.05.2024 14:38